

лику розвідку про академіка М. І. Петрова, видав збірку «З практики трудової школи» (1923). Друквався в журналі «Вільна українська школа», «Радянська освіта». З 1919 співпрацював в УАН-ВУАН — виконував обов'язки голови термінологічної комісії, члена-редактора «Комісії словника живої мови» і керівника науково-педагогічної комісії.

Двудківський критично ставився до ідеології Комуністичної партії і Радянської влади, однак політичною, антидержавною діяльністю не займався. Проте 5.07.1929 він був заарештований в справі СБУ. Як обвинувачений 9.03–19.04.1930 брав участь в судовому процесі в Харкові. Засуджений на 8 років ув'язнення, через деякий час звільнений, але 31.12.1937 заарештований знову і особливою нарадою УНКВС по Київській області засуджений до розстрілу. Реабілітований 1989.

Тв.: Историческая записка о соединенных Киево-Подоляском и Богуславском духовных училищах // Труды Киевской духовной академии. — 1903. — Ч. 9: З шоденника вчителя // Вільна українська школа. — 1918. — С. 5–6; Матеріали до шкільних ранків і вечірок в пам'ять Т. Шевченка // Вільна українська школа. — 1918. — С. 7; З практики трудової школи. — Ч. 1. — К. Слово. — 1923 (один з авторів і редактор); Педагогічна діяльність Б. Грінченка // Праці науково-педагогічної комісії (при ВУАН). — Т. 1. — К., 1929. — С. 1–77.

Лит.: Биковець М. (Рец. на кн.: «З практики трудової школи

// Червоний шлях. — 1924. — С. 1–2; Гермайзе О. Свято української школи. 25 років педагогічної діяльності Володимира Федоровича Двудківського // Життя й революція. — 1926. — С. 1; Коцюбинський М. (Листи до В. Двудківського) // Коцюбинський М. Твори. — Т.7. — Х.—К. — 1930; Балабольшенко А. «СБУ»: суд над переконаннями // Вітчизна. — 1989. — С. 11; Пристайко В., Шаповал Ю. Справа «Спілки визволення України». Невідомі факти і документи. — К., 1995: УЛЕ. — Т.2. — К., 1990. — С. 127; ЕУ. — Т. 2. — Львів, 1993. — С. 606; Школа ім. Шевченка в Києві // 125 років київської української академічної традиції. 1861–1986. Збірник. — Нью-Йорк, 1993. — С. 553–584; Даниленко В. Він був душею школи // Освіта. — 1997. — 10 грудня.

Архіви: ГДА СБУ. — Спр. 67098. (Двудківський В. Ф.)

В. М. Паниленко

ЗУБРИЦЬКИЙ Денис Іванович (псевд.: Венява Денис из Зубрицы; 4.01.1777, с. Батячичи, тепер Кам'янсько-Бузького р-ну Львівської обл.—1862, Львів) — історик, архівіст, археограф на Галичині.

Народився в родині дрібного шляхтича. Гімназійну освіту здобув в Львові. В 1829–47 там же займав різні виборні посади в Ставропігійському ін-ті: віце-сенюра, керівника друкарні, архіву, бібліотеки.

Найвагоміший внесок Зубрицького в історичну науку по-

МАТЕРІАЛИ ДО УКРАЇНСЬКОГО БІОГРАФІЧНОГО СЛОВНИКА

лягає в підготовці, вивченні й публікації документів. На опрацьованих ним архівних матеріалах написані праці з історії Галичини, які і зараз цінні значним фактичним матеріалом (до 1852 писав польсь. та нім. мовами). Він впорядкував та склав перший інвентарний опис архіву Ставропігії, 1838–39 за дорученням Львівського магістрату впорядкував архів міста Львова, уклав опис та підготував його латинський інвентар. «Хроніка міста Львова» (1844) — найкращий джерелознавчий твір з історії Львова, в якому дослідник, між іншим, вдалося обґрунтувати тезу, що українці мешкали на теренах Львова за часів раннього середньовіччя. «Хроніка» та брошура «Кордони між русинським і польським народом в Галичині» (1849) були широко відомі в Західній Україні. В своїй «Історії давнього Галицько-Руського князівства» (1852–55) навів історичні та фольклорні докази на користь гіпотези дунайської прабацьківщини слов'ян. Д. Звбрицький — автор однієї з перших публікацій в Галичині низки українських народних пісень («Шумить, шумить дібровонька», «Вже три дні й три неділі» та ін. Він також є автором популярних праць з агрономії. Його праці здобули високу оцінку сучасників — І. Вагилевича, М. Шашкевича.

В історичній науці Звбрицький відомий як яскравий представник москвофільської течії в українській історіографії першої половини XIX ст. Захоплювався ідеями представників погодинської теорії «офіцій-

ної народності». Розглядав історію Галицької землі як невід'ємну частину російської.

Багато зусиль доклав Д. Звбрицький для встановлення наукових та ділових зв'язків з науковцями (В. Ганкою, М. Максимовичем, О. Болянським, М. Надеждіним та ін.) та науковими інституціями Східної України та Росії. Документи з архіву Львівського братства Звбрицький опублікував в «Памятниках, изданных Временной комиссией для разбора древних актов». Значна кількість копій документів були надруковані в «Актах Западной России» (С.-Петербург). За заслуги в галузі археографії Звбрицький був обраний членом-кореспондентом Археографічної комісії в С.-Петербурзі (1842), дійсним членом Тимчасової комісії для розгляду давніх актів в Києві (1844), членом-кореспондентом Імператорської Академії наук в С.-Петербурзі.

Тв.: Історичні дослідження про русько-слов'янської друкарні в Галичині і церковної ієрархії в тому королівстві (1835); Літопис Львівського Ставропігійського братства (1849); Нарис історії руського народу в Галичині (1837) та ін.

Лит.: Переписка Д. Звбрицького и М. Погодина // Письма М. П. Погодина из славянских земель (1835–1861). — М., 1880. — Ч. 1–3. — С. 587, 609; Ісаєвич Я. Д. І. Звбрицький і його діяльність в галузі спеціальних історичних дисциплін // Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР. — 1963. — № 1: Гербільський Г. Ю. До питання про історичні погляди Д. Звбрицького //

Вісник Львівського ун-ту (істор. серія). — 1967. — Вип. 4: Стеблій Ф. До генезису «Історії давнього Галицько-Руського князівства» Д. Звбрицького (Маловідомий епізод з історії наукових досліджень Галичини) // Зб. праць і матеріалів на пошану Л. І. Кувшельницької. — Львів, 1998. — С. 127–131.

Архіви: ЦДАЛ України. — Ф. 2. Оп. 1. — № 425; Оп. 2. — № 501–506; Ф. 4. — Оп. 1. — № 213, 214; Ф. 9. — № 231–234; Ф. 52; Ф. 129.

С. М. Ляшко

ЗУБРИЦЬКИЙ Михайло Іванович (псевд.: — Самбірський; 22.10.1856, с. Кіндратів, тепер Турківського р-ну Львівської обл.—8.04.1919, с. Береги Полішні, тепер Польща) — греко-католицький священик, етнограф, історик, народознавець, культурно-громадський діяч на Бойківщині, дійсний член НТШ в Львові (з 1904).

Родинні коріння — с. Звбрици Турківського пов., де в XVIII ст. його предки мали війтівство. Народився в багатодітній селянській сім'ї. Дружина — Ольга (дівоче прізвище — Борисевич) — вчителька; син — Володимир, який зберіг особистий архів батька.

Навчався в повітовій школі, потім в с. Розборі, в нормальній школі отців-василіан та гімназії в Дрогобичі, перериваючи навчання на службу в армії Австро-Угорщини (1873–77). Закінчив греко-католицьку духовну семінарію в Перемишлі та теологічний ф-т Львівського ун-ту (1879–83). Відвідував лекції професорів З. Ша-

раневича (з історії), О. Огоновського (з історії старовкраїнської мови, укр. літератури). З років навчання приятелював та співробітничав з І. Франком, підтримував активні творчі і наукові контакти з В. Гнатюком, М. Грушевським.

1883–1914 був священиком в с. Мшанець (тепер Старосамбірського р-ну Львівської обл.). Це був найбільш плідний період його життя, протягом якого опубліковано переважну частину народознавчих досліджень та публіцистики. 1914 був переведений до с. Береги-Полішні (тепер в Польщі). За симпатії до українського народу і працю над піднесенням його національної свідомості зазнав переслідувань з боку австрійської влади. 7.09.1914 був заарештований, засланий до Крайни (Словенія). 1916 повернувся в с. Береги-Полішні, де зустрів події, пов'язані з утворенням 1.11.1918 ЗУНР. 25.11.1918 Звбрицький був знову заарештований польською жандармерією, занедужав і невдовзі помер.

Усе своє життя М. Звбрицький використовував набуті знання та хист на користь українського народу. Його культурно-просвітницька, громадська, наукова діяльність були спрямовані проти асиміляційної політики іноземної влади щодо українського народу. М. Звбрицький — автор понад 325 наукових і публіцистичних робіт. Початок його наукової праці припадає на студентські роки, коли він збирав оповідання, пісні, перекази, приказки, прислів'я. Перша праця Звбрицького — «Образ «Царство» і «Пекло»